

ad ageret, ut leviter obligari se velle declararet, vera sponsalia haud iniret.

(b) Quævis obligatio per se firmari potest adjecta pœna, arrha, jurejurando; proin et in sponsalibus idem per se obtinet (3).

(c) Ad valorem conventionis opus est, 1. consensu; 2. jure seu facultate morali: 3. apta materia; si quas inter personas matrimonium nequit consistere, aut licite iniri, deficit materia sponsalium, eaque nulla sunt. Non enim obligatio concipi potest faciendi id, quod licite fieri non potest. Ex defectu juris nulla sunt, quæ gravi et injusto metu extorquentur; cum præsertim sponsalia ac matrimonium in amore, propensioneque voluntatis consistant; cui vis ac metus plurimum opponitur. Ne defectu consensus nulla sint sponsalia, abesse debet error personæ, dolus dans causam contractui, fictio, atque id, quo usus rationis tollitur, summe necessarius ad negotium momenti summi.

(d) Uti aliis conventionibus, ita et sponsalibus adjici potest *conditio* honesta de futuro contingente, per quam obligatio usque ad ejusdem eventum suspenditur; conditio turpis actum jure naturali nullum efficit, qui nec impleta conditione convalescit. Præterea addi potest *modus*, inducens singularem obligationem ad subeundum quoddam gravamen non inhonestum: item *dies*, a quo sponsalia efficaciter obligare incipiant, vel quo adveniente, si interea secutum non sit matrimonium, obligatio finiatur.

(e) Quemadmodum aliis promissionibus, sic multo etiam magis sponsalibus insunt ex natura negotii conditiones, quas exprimi necesse non est, ceu quod mutuo consensu dissolvi queant, etsi jurata sint: quod alligata censeantur *rebus sic stantibus*, ac notabiliter non mutatis: proin quod nec superveniat, nec etiam præcesserit causa antea ignorata talis, quæ cognita retraxisset a promissione: si etiam pars altera fidem servet, suoque juri nec aperte nec tacite renunciaret (4).

(f) Denique sicut aliæ pactiones, sic et sponsalia iniri possunt per procuratorem. Speciale tamen mandatum exigat gravitas negotii.

(1) Quia verbis et loquendi modis segreganda sunt, quæ differunt re ipsa et natura, et effectibus; ideo recte alia sponsalia de futuro dicuntur, alia de præsentibus, aliud matrimonium, intelligendo illud, de quo scriptum est: « erunt duo in carne una; et: jam non sunt duo, sed una caro; quod ergo Deus conjunxit, homo non separet. » *Matth. XIX. v. 5, 6.*

(2) A sponsalitia promissione per leges Romanas impune licet recedere, invita etiam altera parte, adhibita renunciationis formula: *conditio tua non utor.* *l. 1. C. de sponsal. l. 2. in fin. C. de repudiis. l. 2. §. 2. D. de divortis.* Sed hisce legibus usque ad nostra tempora adversari credebatur æquitas naturalis; certe adversatur æquitas canonica, quæ ante Justinianas leges in Germania obtinuit. Cum enim sponsalia ineanur stipulatione mutua, obligant plane ex justitia, et quidem sub culpa gravi; cum negotium sit magni momenti, gravisque injuria inferatur parti repudiata. Libertas quidem, quam Romanæ leges in contrahendis matrimoniis integram conservari voluit, in omnibus contractibus

requiritur: nihilominus etiam ex principiis legum civilium contractus initio sunt voluntatis, postea necessitatis *l. 5. C. de O. et A. l. 17. §. 3. D. commodat.* Neque lædi censetur libertas per vincula, quæ quis sponte sibi injectit, nec sine causa, quæ futuras nuptias præsentibus obligationibus firmari possit, etsi statim executioni dari non possit sine prævisis dispositionibus; quæ nec fieri tuto possent, si nulla esset sponsalium obligatio ac firmitas.

(3) Pœnam sponsalibus adjicere itidem prohibent leges Romanæ *l. 5. C. de sponsal. eaque lex prohibens a SS. Canon. manifeste approbata est. c. Gemma. 29. de spons.*

(4) Si post sponsalia supervenit nova causa, quæ matrimonium redderet notabiliter molestius, aut a principio existens impediisset sponsalia contrahi: pars una etiam invita altera resiliere potest; quia hoc certe in negotio, quod ad mutuum amorem, et perpetuam societatem ordinatur, præ aliis contractuum et negotiorum generibus valere debet ratio, qua nemo promittens ultra intentionem suam sese obligare velle creditur.

CAPUT III.

Societas Parentalis.

ARGUMENTUM.

CLXXXIII. Notio et indoles societatis parentalis.

CLXXXIV. Origo ac fundamentum potestatis parentalis.

CLXXXV. Ejusdem potestatis objecta, et mensura.

CLXXXVI. Ea potestas inspectoria, rectoria et executoria est.

CLXXXVII. Mutua liberorum in parentes officia.

§. CLXXXIII.

UT societatis, quæ inter parentes, ac liberos est, natura perspiciatur, tria potissimum considerari debere puto. Primum est *nativa imbecillitas humani fetus* longe major, magisque diuturna, ac in generibus bestiarum quibuscunque observatur. Posita natura hominis simul jura connata conservationis, perfectionisque ponuntur: ea jura humana proles longo tempore exercere per se ipsam nequit: ni per alium exercentur, proles intereat necesse est, unaque humanum genus cito deficiat. Id repugnat finibus naturæ, et consilii Creatoris; ergo per naturam, vel naturæ potius Creatorem provisum fuisse existimandum est, ut proles editæ conserventur, atque ad perfectionem homini

convenientem paulatim adducantur aliorum hominum opera, ac labore; quorum vero? nempe parentum. Alterum est *pactum conjugale*, quod per sese ac primario non ad oblectamenta sensuum ac carnis, ac voluptates cum bestiis communes, sed ad generandam educandamque prolem destinatur. Qui ergo id pactum ineunt, eo ipso obligationem suscipiunt, proles, si quæ editæ sunt, conservandi, alendi, educandi. Hæc parentum obligatio, proveniens ex pacto et statu conjugali, hypothetica, simul tamen perfecta est, utpote respondens juribus connatis prolium. Postremo *stimuli naturæ* in considerationem venire debent, per quos educationis laborem natura urget, longisque ac gravibus molestiis teneri amoris honestæque voluptatis delicias aspersit, ita, ut parentibus prolem, proli parentes commendare nunquam cesset natura tanquam communis parens ac nutrix. *Etiam in bestiis*, inquit Tullius (1), *vis naturæ inspicitur potest, quarum in fœtu educationis laborem cum cernamus, naturæ ipsius vocem audire videmur*. Hinc fit, ut parentum ac liberorum quasi vita communis sit, nec se illi magnopere mori horreant, modo superstites post se liberos relinquant (2). Hinc nulla, quam liberorum jactura gravior (3); hinc tenera matrum imprimis erga infelices proles commiseratio (4): hinc anxia parentum sollicitudo, nequid absenti proli infausti accidat (5): hinc eorundem solers studium liberorum fortunam promovendi (6); hinc denique non modo bonorum (7) sed et honoris atque existimationis (8) inter parentes ac liberos communio ab ipsa natura videtur constituta. Ex his inferes:

(a) Societas parentalís complectitur, primo societatem educantium inter se, nempe parentum, atque eorum, qui loco parentum sunt: dein societatem educantium atque educandorum; ipsi educandi, nempe liberi singularem societatem non faciunt, quippe subjecti communi educantium potestati.

(b) Est ergo parentalís societas conjunctio plurium personarum, quæ per ipsam naturam educationis causa sociatæ sunt. Etsi enim conjuges pacto inter se primum jungantur; tamen liberos in

societate parentum ipsa natura constituit, cum nempe in finem, ut jura connata prolium per parentes primo exerceantur.

(c) Ad finem educationis atque ipsius societatis parentalís parentes non modo generali naturæ obligatione adstricti, sed etiam juribus tanquam mediis instructi a natura fuerunt; secus enim finis per naturam intentus obtineri haud posset; complexum eorum jurium, quibus parentes ad finem educationis instructi sunt, appellatur *potestas parentalís*, vel *potestas patria*, cui respondent liberorum obligationes, quamprimum per ætatem rationis, atque obligationis subeundæ capaces sunt.

(d) Quemadmodum imbecillitas humanæ prolis valde generalis est, eodemque tempore vitam, incolumitatem, membra, totumque corpus, dein animum quoque et animi facultates, denique statum externum afficit; sic educatio, et potestas parentalís ad hæc omnia tum conservanda, tum excolenda et perficienda extenditur.

(1) *L. III. de finib.*

(2) *Eccli. XXX. v. 4. et seq.* « Mortuus est pater ejus, et quasi non est mortuus: similem enim reliquit post se. In vita sua vidit, et lætatus est in illo: » in obitu suo non est contristatus, nec confusus est coram inimicis; reliquit enim defensorem domus contra inimicos. » Cicero *L. II. de Natur. Deor. c. 29.* putat, parentes illos, qui totos dies precabantur, et immolabant, ut sui liberi superstites essent, supersticiosos primum fuisse appellatos; indeque nomen, superstitionis, ait, latius patuisse.

(3) Jacturam fortunarum, bonorumque diversorum tacitus exceperat Job; sed liberorum calamitate nunciata, surrexit et scidit vestimenta sua, et tonsæ capite corruit in terram. *Job. I. v. 20.*

(4) *Ex hac naturæ cognitione judicium Salomonicum processit III Reg. III. v. 25, adposite Eccli. XXX. v. 7.* « pro animabus filiorum (pater) colligabit » vulnera sua, et super omnem vocem turbabuntur viscera ejus. »

(5) *Gen. XLIV. v. 30. Tob. V. v. 23. seq.* — (6) *Matth. XX. v. 20.*

(7) *II. Cor. XII. v. 14. Luc. XV. v. 31.* « Fili... omnia mea tua sunt. » *Conf. §. CXXXII.*

(8) *Eccli. XXII. v. 3.* « Confusio patris est de filio indisciplinato. » *ibid. III. v. 12, 13.* « Ne glorieris in contumelia patris tui: non enim est tibi gloria, » ejus confusio. Gloria enim hominis ex honore patris sui, et dedecus filii patris » sine honore. »

§. CLXXXIV. Amplitudo potestatis parentalís non modo ex fine, sed etiam origine metienda est. De hac vero diversæ auctorum sententiæ prodierunt:

(a) Hobbes potestatem parentum in prolem repetit a jure victoriæ et occupatione; at enim homines non, uti res nullius, occupantur, neque dominio cujusquam possunt subijci, ut eidem jus in substantiam, perinde ac in bestias competat.

(b) Alii eam potestatem ex divínâ concessione derivant; at hæc concessio, quatenus parentes afficit, ipsa potestas est parentalís. Nempe quæritur, quæ sit in natura rerum hominisque, vel certe

quidem in natura societatis parentalis ratio sufficiens, ex qua de concessionem divina constat.

(c) Sola generatio non videtur sufficiens ejus potestatis fundamentum, etsi remote, et parte quadam illius ratio censi debeat. Parum obnoxii parentibus liberi essent, si posteaquam in lucem editi sunt, aut sibimet solis, aut aliorum commiseratione relinquerentur.

(d) Nonnulli *pactum* statuerunt pro ejus potestatis origine, idque *expressum* ex parte parentum, *tacitum ac præsuntum* relate ad liberos. Sed is consensus liberorum, qui tamen requiritur ad quodvis pactum, fictitius est, nec omnino necessarius. Nam etiam inviti et dissentientes liberi parentibus subjacent; neque de læsa naturali libertate ob id conqueri possunt; cum tota parentum potestas ad liberorum commodum, ac salutem pertineat.

(e) Fundamentum igitur parentalis potestatis ex fine et natura societatis inter parentes ac liberos derivandum est; quæ societas, sicut proxime ab ipsa natura constituta est; ita nec fine, nec mediis ad finem obtinendum necessariis carere potest. Quemadmodum vero societas parentalis, ejusque finis, nempe educatio prolis ex generatione oritur; sic generatio causa remota potestatis parentalis censi potest.

(f) Obligatio educandi proles utrumque parentem, nempe et patrem et matrem afficit; igitur potestas parentalis ad educationem necessaria tanquam medium ad finem, pariter penes utrumque parentem est. Exercitium hujus potestatis et modus regiminis ad alterutrum spectat, pro natura actus et negotii ad educationem pertinentis. Fieri potest, ut usu et moribus regionis, aut pacto quædam determinationes fiant. Præcipuæ partes sine dubio marito adjudicandæ sunt, præsertim in casu collisionis; cum idem spectata etiam sola conjugali societate prærogativam præ uxore habeat (1).

(1) Potestas patria primum, et antiquissimum, idemque sanctissimum imperii genus est, quo liberi parentum jussa, imo et nutus venerari, eorumque præ se præcellentiam agnoscere ac profiteri tenentur. Jure Romano potestas patria soli patri tribuitur; ut patet ex titulis *Instit. et Cod. de patria potestate, ac in Digest. de his, qui sui vel alieni juris sunt.* « Mater quidem in procreatione » prolis difficili munere fungitur, utpote cui infans ante partum onerosus est, » in partu dolorosus, post partum laboriosus. » *uti habet c. ex literis 2. de conversione infidelium;* tamen id, excepta reverentia, et obsequio matri debito potestatem patriam non efficit, cui majores a jure civili effectus attributi sunt, quam qui in sceminei sexus imbellitatem caderent. Apud Romanos scemina non solum sub potestate maritorum, sed etiam propter sexus sui infirmitatem, rerumque forensium ignorantiam in perpetua tutela fuerunt. Idcirco incivile videbatur, istiusmodi personas, quæ alieno auxilio in rebus suis administrandis egere noscebantur, et ab aliis regebantur, potestatem et imperium in liberos exercere. Accedit, quod filius non matris, sed patris familiam sequatur, quemadmodum traditur *cit. c. 2.* Quoniam vero mater cujusvis prolis non potest non esse certa: pater vero non raro incertus sit; quo casu, ut jura ajunt, nihil differt inter hæc duo: non apparere patrem, et non esse omnino; idcirco naturæ et rationi consentaneum est, ut, si soboles extra matrimonium suscepta sit, partus sequatur ventrem, nisi lex specialis vel consuetudo aliqd induxerit. *l. lex naturæ. 24. D. de statu hominum.*

§. CLXXXV. Investigata origine patriæ potestatis, ejusque velut mensura generatim definita, ad particularia descendendum est. Ad educationem rectamque informationem ea pertinet, quanta quanta est; quia vi naturæ per se ipsos exercere nequeunt jura, obligationesque conservandi sese, et perficiendi; idcirco istuc exercitium parentibus a natura impositum est. Unde perspicuum est, quod crescente paulatim liberorum ætate, parentum potestas minuatur, et libertatis naturalis jura in liberis velut explicare sese, atque exerere incipiant. Quo non obstante obligatio reverentiæ, obsequii, mutuique subsidii, quod parentibus debent liberi, semper aut salva atque integra manere, aut potius crescere, magisque urgere censenda est, ut, dum progrediente liberorum ætate parentum ætas ingravescere, atque in senium aut pueritiam recidere, maximisque infirmitatibus succumbere incipit, tum liberi velut mutatis vicibus instar parentum parentes suos alant, patienter, atque adeo reverenter eos ferant, atque ultimæ ætatis molestias omni amoris, atque officiorum genere demulceant. Atque hoc est, quod humanitatis sensui, rationique penitus consentaneum luculente nos docent sacræ literæ: *Fili suscipe senectam patris tui, et non contristes eum in vita illius; et si defecerit sensu, veniam da, et ne spernas eum in virtute tua: elemosyna enim patris non erit in oblivione* (1). *Honora patrem tuum, et gemitus matris tuæ ne obliviscaris. Memento, quoniam nisi per illos natus non fuisses: et retribue illis, quomodo et illi tibi* (2). *Honorem habebis matri tuæ omnibus diebus vitæ ejus. Memor enim esse debes, quæ et quanta pericula passa sit propter te in utero suo* (3). Sed liberorum officia mox infra enumerabimus; nunc sequentiâ deduci posse arbitror:

(a) Parentum potestas in liberos velut subsidiaria est, atque ad suppleendam impotentiam et imbecillitatem teneræ ætatis per naturam instituta; idcirco recte ætatis paulatim crescentis gradus distinguuntur. *Naturaliter impuberes* vocantur, qui per ætatem nec

de alimentis sibi met prospicere, neque suas ipsi actiones ad vitæ conservationem, perfectionem, ac beatitatem regere satis possunt: *naturaliter minores*, qui quidem se, actionesque suas regere, non tamen providere sibi de alimentis, vel bona sua ac res curare, recteque administrare norunt. Qui vero, ut suo iudicio utrumque agant, satis idonei sunt, censentur *naturaliter majores*; eoque tempore liberi velut *naturaliter emancipantur*, seu e parentali potestate dimittuntur (4).

(b) Ad conservandam vitam prolium, incolumitatem, ac valetudinem prima ac maxima parentum cura pertinet tum, cum eadem rationis usum necdum adeptæ sunt. Huic officio maxime repugnat procuratio abortus, elisio foetuum ex materno utero, liberorum abjectio, suffocatio etc. quo loco inquiri solet in obligationem matrum, lac suum præbendi infantibus suis.

(c) Sequitur obligatio informandi mentes teneras, imbuendique cognitionibus ad vitæ conservationem ac honestatem necessariis; quo ipsi liberi deinceps sibi met consulere, vitamque recte agere perdiscant. Hæc informatio eo majoris momenti est, quo tenacius mentibus teneris inhærent notiones prima ætate acceptæ, quibus fere ratio morum, omnisque vitæ deinceps ducendæ confirmatur (5). Ex his principiis jura et obligationes magistrorum, aliorumque deducendæ sunt, in quos sæpe exercitium quoddam patriæ potestatis transfertur. Quamvis enim ea potestas, quæ parte quadam in generatione prolis fundatur, *specialissima*, ut ajunt, censi, ac genitoribus unice adhærere videatur; tamen male consultum liberorum educationi a natura fuisset, nisi illius potestatis exercitium, gravissimumque munus educandæ teneræ ætatis in alios transferri, qui ea re loco parentum sint, approbante natura posset; cum ipsi parentes nunc celeri morte abripiantur, nunc duro labore atque egestate detineantur, nunc peritiæ quoque et facultate, aut etiam voluntate ac probitate destituantur ad informandam teneram ætatem necessaria.

(d) Electio certi status, vitæque generis, cum locum non habeat, nisi antea ratio et consilium habuerit locum, a iudicio cujusque et voluntate pendet, eoque in negotio tanquam momenti gravissimi, liberi a parentibus docendi, consilio et opera juvandi sunt, cogendi non sunt. Quo pertinent, quæ de consensu parentum in nuptias liberorum disputari solent. Illud certum est, in iis, quæ divini aut naturalis juris propria sunt, quæque salutem ac religionem attingunt, non ita parentali potestate constringi posse liberos a parentibus, ut a præceptis vel consiliis divinæ religionis discedere in parentum gratiam teneantur (6).

(e) Quoniam bona fortunæ ad conservationem perfectionemque vitæ suo modo necessaria sunt, ac liberorum jura, quoad ipsi per ætatem possint, parentes exercent, ipsi suo iudicio, atque acceptatione, quæ ad acquirendum dominium necessaria est, liberorum consensum videntur supplere posse, ac debere. Quod ipsa ætas tenera

suo labore acquirit, perexiguum est fere, nec ad educationis sumtus sufficiens. Ipsa acquirendi facultas parentibus in acceptis ferenda est. Idcirco æquum esse ducunt auctores quidam, ut parentes istiusmodi bona, liberorum industria aut felici eventu parta tanquam primos educationis fructus degustent. Si quid donatione, vel testamento etc. liberis obtigit, par æquitas postulat, ut ususfructus istiusmodi bonorum parentibus concedatur ad levandas educationis molestias. Sunt qui parentibus jus tribuunt exigendi expensas in educationem factas; sed vix ac ne vix quidem evincunt, quod asserunt (7). Illud extra controversiam est positum, liberis curandum esse, nequid imbecillitatis ac senio parentum desit: et vicissim parentibus, ut relictis post mortem bonis liberorum felicitati provideant; contra naturæ jus agent, si innocentes liberos, nihilque de se male meritos hereditate excludant.

(f) Nullam vero hereditatem pinguiorem liberis suis relinquere parentes possunt, quam si probitatem, honestatem, religionem veram iisdem velut hereditariam relinquunt; unde facile intelligitur, quantopere satagere debeant, eosdem bono exemplo, ac virtutis et honestatis studio informare, ac veræ religionis rerumque ad eam pertinentium non solam cognitionem, sed curam et ardorem iisdem a primis annis instillare (8). *Ne jucunderis, (inquit S. Scriptura) in filiis impiis, si multiplicentur: nec oblecteris super ipsos, si non est timor Dei in illis; ne credas vitæ illorum, et ne respexeris in labores eorum. Melior est enim unus timens Deum, quam mille filii impij; et utile est mori sine filiis, quam relinquere filios impios* (9).

(1) *Eccli. III, v. 14, 15.*

(2) *Ibid. VII, v. 29, 30.*

(3) *Tob. IV, v. 3, 4.*

(4) *Leges Romanæ*, uti de patria potestate in liberos, sic de modo eam solvendi multa decernunt, quæ modicum usum habent in Germania; in qua femina liberantur patria potestate per nuptias: mares autem, quando separatum a patre focum habent.

(5) *Prov. XXII, v. 6.* « Proverbium est: adolescens juxta viam suam, etiam cum senuerit, non recedet ab ea. »

(6) *Luc. XIV, v. 26.* « Si quis venit ad me, et non odit patrem suum, et matrem, et uxorem et filios, et fratres et sorores, adhuc autem et animam suam, non potest meus esse discipulus. » *Add. Matth. X, v. 34, 55, 36, 37.* Unde liberos in iis, quæ sunt juris divini, ac naturalis, sui juris esse, nec contra divinas et sacras leges a patria potestate pendere, canonistarum communis doctrina est. *Conf. Constit. 28, T. II, Bullarii Benedicti P. XIV, §. 42 et seq. Schmalzgrueber T. I. Consil. et Responsor. juris. T. I. Consil. II, q. 3. Add. Pichler Decis. LXXVI, q. 2. An liceat catholicis parentibus mittere filios ad universitates heterodoxorum?*

(7) *II. Cor. XII, v. 14.* « Nec enim debent filii parentibus thesaurizare, » sed parentes filiis. »

(8) *I. Cor. V, v. 8. de bono exemplo Centurionis Act. X, v. 2, de consentiente parentum ac liberorum improbitate. Jerem. VII, v. 17, 18. et Eccli. XLI, v. 8. seq.*

(9) *Eccli. XVI, v. 1. seq.*

§. CLXXXVI. Circa ea, quæ modo recensuimus ob-
jecta, potestas parentalis utitur inspectione, imperio
quodam, executione, ut ea potestas quadam analogia
censeri possit inspectoria, rectoria, et executoria.

(a) Inprimis necesse est, ut parentes vigili oculo observent libe-
ros, præcaveant inclinationibus, arceant pericula seductionis, explo-
rent familiaritates, quas contrahunt, examinent progressus, quos in
virtutis artiumque studiis faciunt. *Filia patris abscondita est vigi-
lia*, inquit sacer Codex (1), *et sollicitudo ejus aufert somnum... ne
forte polluat in virginitate sua, et in paternis suis gravida inve-
niatur*. Jacob etiam, quid filii absentes agant, explorari, sibi que
renunciari jussit (2).

(b) Putant parentibus vi potestatis parentalis ac domestici regi-
minis nullum imperium proprie posse tribui. At si notio imperii in
eo sita est, ut sit jus aliorum actiones determinandi, dubium non
est, quin parentes jure determinandi liberorum actiones tum positi-
vas tum negativas, et consequenter imperio in liberos polleant. Neque
ob eam causam inferendum est, jus vitæ et necis parentibus in liberos
convenire; cum istuc in notione imperii minime involvatur.

(c) Executoria parentum potestas multa educationis capita com-
plectitur; in iis singularem mentionem poscit potestas castigandi,
fini educationis respondens. Is autem finis jus vitæ ac necis minime
continet. Ejici e familia possunt delinquentes et contumaces liberi,
si corrigi et emendari nolint; quod si dein hostilem induant animum,
repelli possunt non paterno, sed connato defensionis jure. Non cadit
in parentes istiusmodi penæ vel vindictæ genus, quo vita eripiatur,
quam ipsi dederunt, quoque ipsi in sua viscera videantur grassari.
Neque tamen nos (inquiunt imperatores Valentinianus et Valens)
*in puniendis minorum vitiis potestatem in immensum extendi volu-
mus, sed jure patrio auctoritas corrigat propinqui juvenis erratum,
et privata animadversione compescat. Quod si atrocitas facti jus
domesticæ emendationis excedat, placet enormis delicti reos dedi-
judicum notioni* (3). Similiter lege V. T. sancitum est: *si genuerit
homo filium contumacem, et protervum, qui non audiat patris aut
matris imperium, et coercitus obedire contemserit: apprehendent
eum, et ducent ad seniores civitatis illius, et ad portam judicii:
dicentque ad eos: filius noster iste protervus et contumax est, mo-
nita nostra audire contemnit, commessionibus vacat, et luxuriæ,
atque conviviis. Lapidibus eum obruet populus civitatis: et morietur,
ut auferatis malum de medio vestri, et universus Israel audiens
pertimescat* (4). Sicut ergo familia valde imperfecta figura civitatis
est; ipsaque ceu pars ad totum refertur; sic potestas parentalis,
tanquam privata, minusque perfecta, nec sibi universe sufficiens
subordinatur potestati civili, quæ publica est, perfecta, atque ad

obtinendum finem civitatis et familiarum sufficiens. Ceterum qui jus
gladii negat parentibus, non continuo etiam virgas, aliasque casti-
gationes eripit, neque si exercere jura regis prohibentur, ob eam
causam jubentur indulgentiam Heli sectari; qua de re insignia extant
in sacris literis documenta (5). Monitum tamen Apostoli etiam in
castigando meminisse parentes debent: *et vos patres nolite ad
iracundiam provocare filios vestros: sed educate illos in disciplina,
et correptione Domini* (6).

(1) *Eccli. XLII, v. 9, 10.* — (2) *Genes. XXXVII, v. 14.*

(3) *L. un. C. de emendatione propinquo.* — (4) *Deut. XXI, a. v. 18.*

(5) *Eccli. XXX, v. 1. Prov. XIII, v. 24. et XXII, v. 15. XXXIII, v. 13, 14.*

(6) *Ephes. VI, v. 4.*

§. CLXXXVII. Mutua liberorum in parentes officia
non obscure præscribit, dictatque ipsa natura. Sunt,
qui amorem, cultum, atque obsequium parentibus tan-
quam vitæ et educationis post Deum auctoribus debitum,
pietatis nomine exprimendum putant. Certe omnis boni,
quo gaudere quisquam potest, omnisque perfectionis ac
beatitudinis veluti basis ac fundamentum est hominis exis-
tentia. Hanc nemini post Deum, quam parentibus in
acceptis ferre liberi debent. Accedunt fere diuturni edu-
cationis, ac molesti labores. Quapropter nisi penitus
dissoluti, ac truculenti sint liberi, officia sua in parentes
non modo cognoscere, sed et sentire debent; ea autem
officia ad amorem, reverentiam atque obtemperandi
studium, denique ad obsequium et gratiam referendam
pertinent. Quæ vero in alios homines commissa repre-
hensione digna sunt, ea, si in parentes committantur,
enorme quantum ingravescent, atque atrociora fiunt.
Sacrae literæ gravissimas rationes eorundem officiorum
a timore, promissis ac minis Dei derivant (1). Ne vitæ
subsidia parentibus, si egeant, quovis obtentu subtra-
hantur, singillatim docuit divinus Servator (2).

(1) *Ephes. VI, v. 1. seq.* — (2) *Matth. XV, a. v. 3.*